

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & άνιση ανάπτυξη

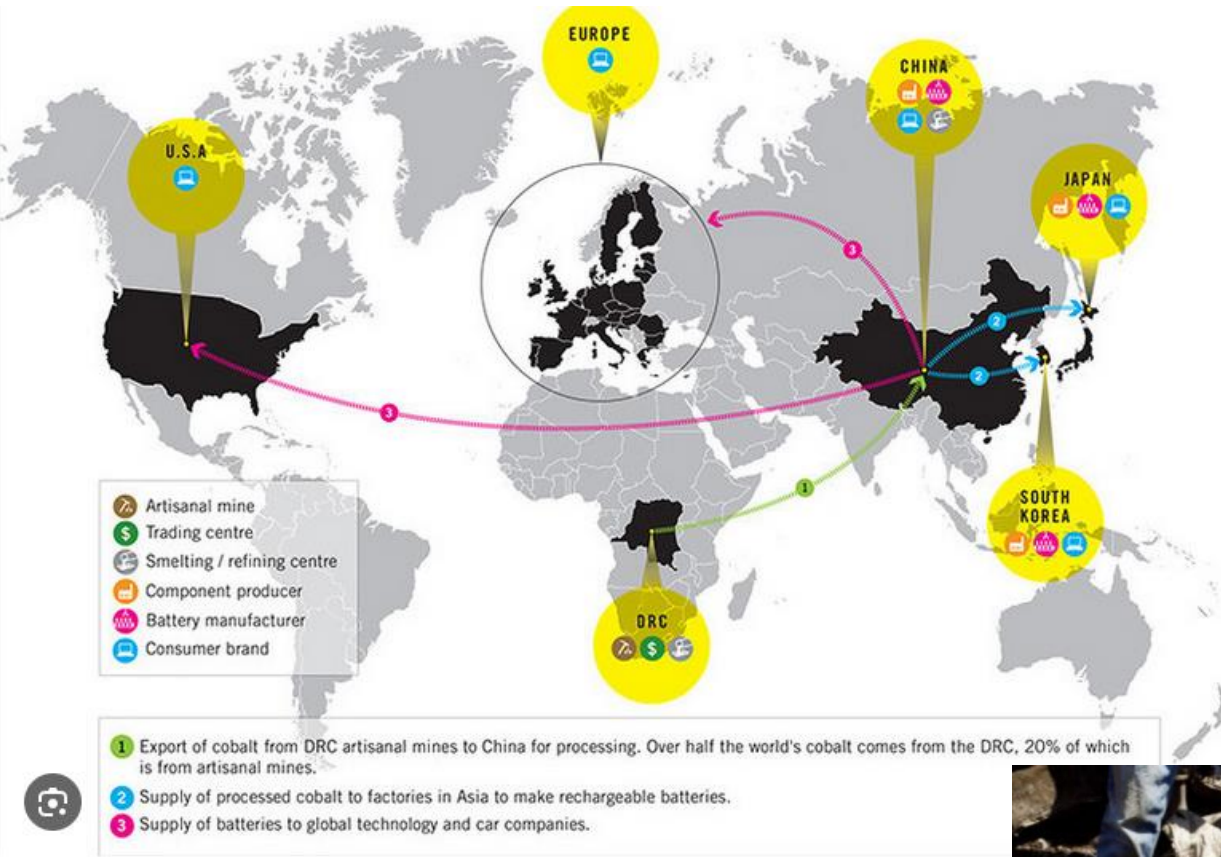

- Ο όρος **Άτυπη Οικονομία (INFORMAL SECTOR)** χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον **Keith Hart** στην εισήγηση του που παρουσίασε τον Σεπτέμβριο του **1971** στο *Institute of Development Studies*, στο Πανεπιστήμιο του Sussex της Βρετανίας.

- Αργότερα τον ίδιο χρόνο υιοθετήθηκε ο όρος σε μια έκθεση της **Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, ILO**, για την Κένυα, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Προγράμματος Απασχόλησης.

Child labour behind smart phone and electric car batteries

- **Ορισμός παραοικονομίας,** ή σκιώδους οικονομίας :
- **Παραοικονομία,** ή σκιώδης οικονομία, είναι όλες εκείνες οι οικονομικές δραστηριότητες που δημιουργούν προστιθέμενες αξίες, και για αυτό θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται στο Εθνικό Εισόδημα (National Income), αλλά δεν περιλαμβάνονται τελικά στην επίσημη μέτρηση του εισοδήματος (Schneider, 1986).

- Στον ευρύτερο όρο της **σκιώδους οικονομίας** περιλαμβάνουμε την **εισφοροδιαφυγή**, την **φοροδιαφυγή**, την **φοροαποφυγή**, τη **διαφθορά** η οποία συνυπάρχει και ενισχύεται από την γραφειοκρατία (γρηγορόσημο, ή υπέρβαση/αποφυγή κανονισμών και νομοθεσίας), τις **δωροδοκίες** – την διαφθορά (με σκοπό την αύξηση εισοδήματος), το **λαθρεμπόριο**, τις παράνομες δραστηριότητες όπως εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, λαθροδιακίνησης, την πορνεία (όπου είναι παράνομη), την **αδήλωτη εργασία**, ακόμη και την **αυτοκατανάλωση**.

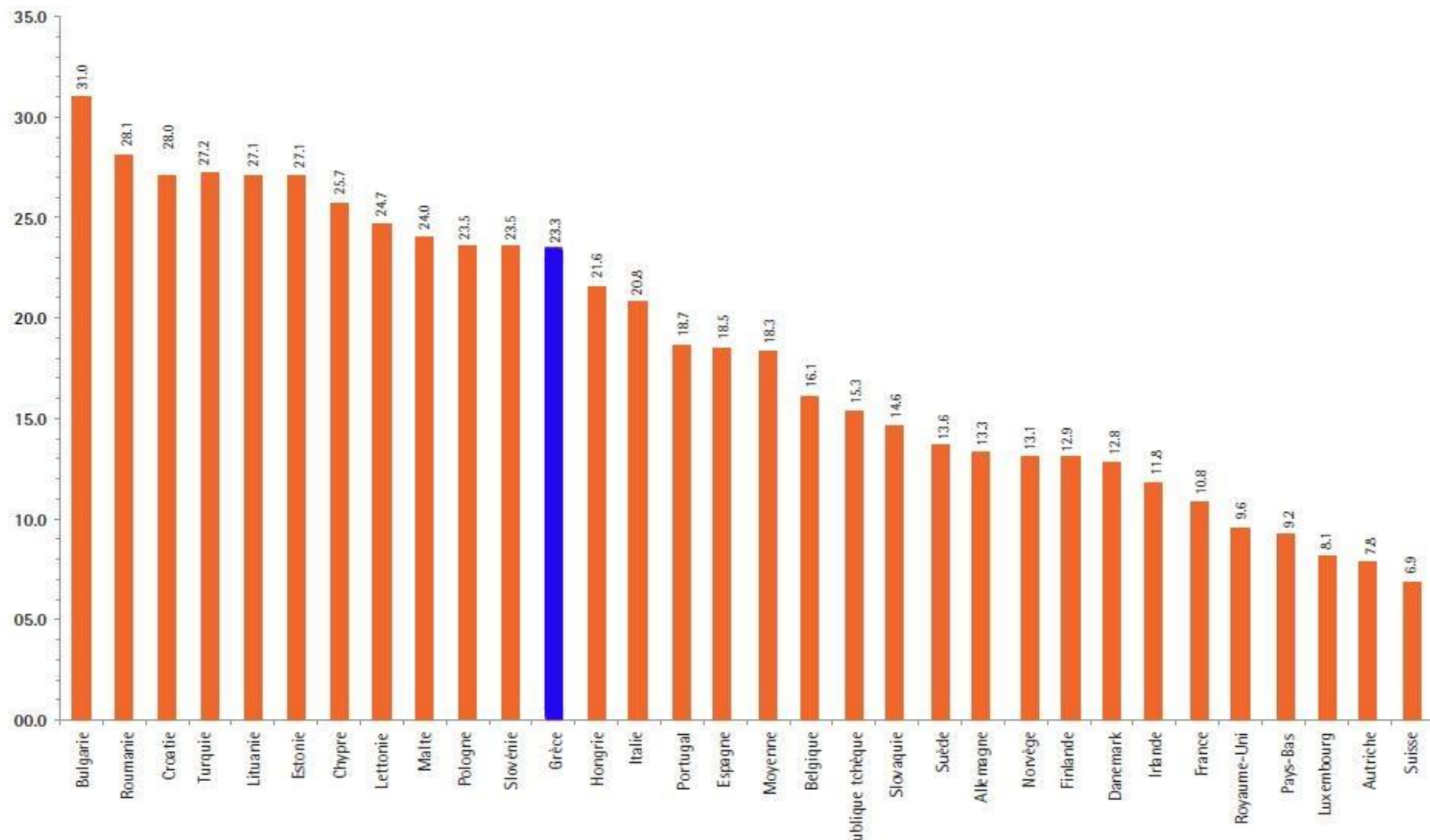
- Η έννοια της οικονομικής δραστηριότητας, λοιπόν, η οποία δεν καταγράφεται, είτε για το λόγο ότι την αποκρύπτουν αυτοί που τη διεξάγουν, είτε για το λόγο ότι οι στατιστικές υπηρεσίες δεν διαθέτουν την κατάλληλη προς αυτό οργάνωση ονομάζεται **παραοικονομία**.
- Αποκαλείται έτσι, πιθανόν για να δώσει στον όρο κάποια χροιά παραβάσεως της εννόμου τάξεως και των κανόνων λειτουργίας της οικονομίας...

Πληθώρα όρων με το ίδιο ή παρεμφερές περιεχόμενο :

- - Άτυπη Οικονομία - Τομέας - **informal**
- – Μη καταγεγραμμένη Οικονομία - **Unrecorded**
- – Μη δηλωμένη Οικονομία – **non declared**
- – Μη παρατηρήσιμη Οικονομία - **Unobserved**
- – Παράνομη Οικονομία - **illegal**
- – Παράλληλη Οικονομία - **Parallel**
- – Γκρίζα Οικονομία - **Grey**
- – Υπόγεια Οικονομία - **Underground**
- – Περιθωριακή Οικονομία – **marginal**
- – Οικονομία του Λυκόφωτος - **Moonlight**

- Η **Άτυπη Οικονομία ΔΕΝ** αποτελεί μοναδικότητα του Αναπτυσσόμενου Κόσμου.
- Ακόμα και στις χώρες του **ΟΟΣΑ** υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει το **16 %** του ΑΕΠ.
- Ωστόσο, στις αναπτυσσόμενες χώρες της **Ασίας** και της **Λατινικής Αμερικής** τα μεγέθη του φαινομένου είναι άλλα: Υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει μεταξύ του $\frac{1}{4}$ και του $\frac{1}{3}$ τού ΑΕΠ τους...
- ...ενώ στην **Αφρική** έχει μοναδικά και κυρίαρχα χαρακτηριστικά...

Η Άτυπη Οικονομία στο ΑΕΠ των χωρών της ΕΕ & ΕΦΤΑ 2017

- Περίπου **2 δισεκατομμύρια** από τον απασχολούμενο πληθυσμό παγκοσμίως, άνω των 15 ετών, απασχολούνται στην **άτυπη οικονομία**.
- Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί στο **61,2 %** της παγκόσμιας απασχόλησης, και είναι άνισα κατανεμημένος στις μεγάλες περιοχές του κόσμου.

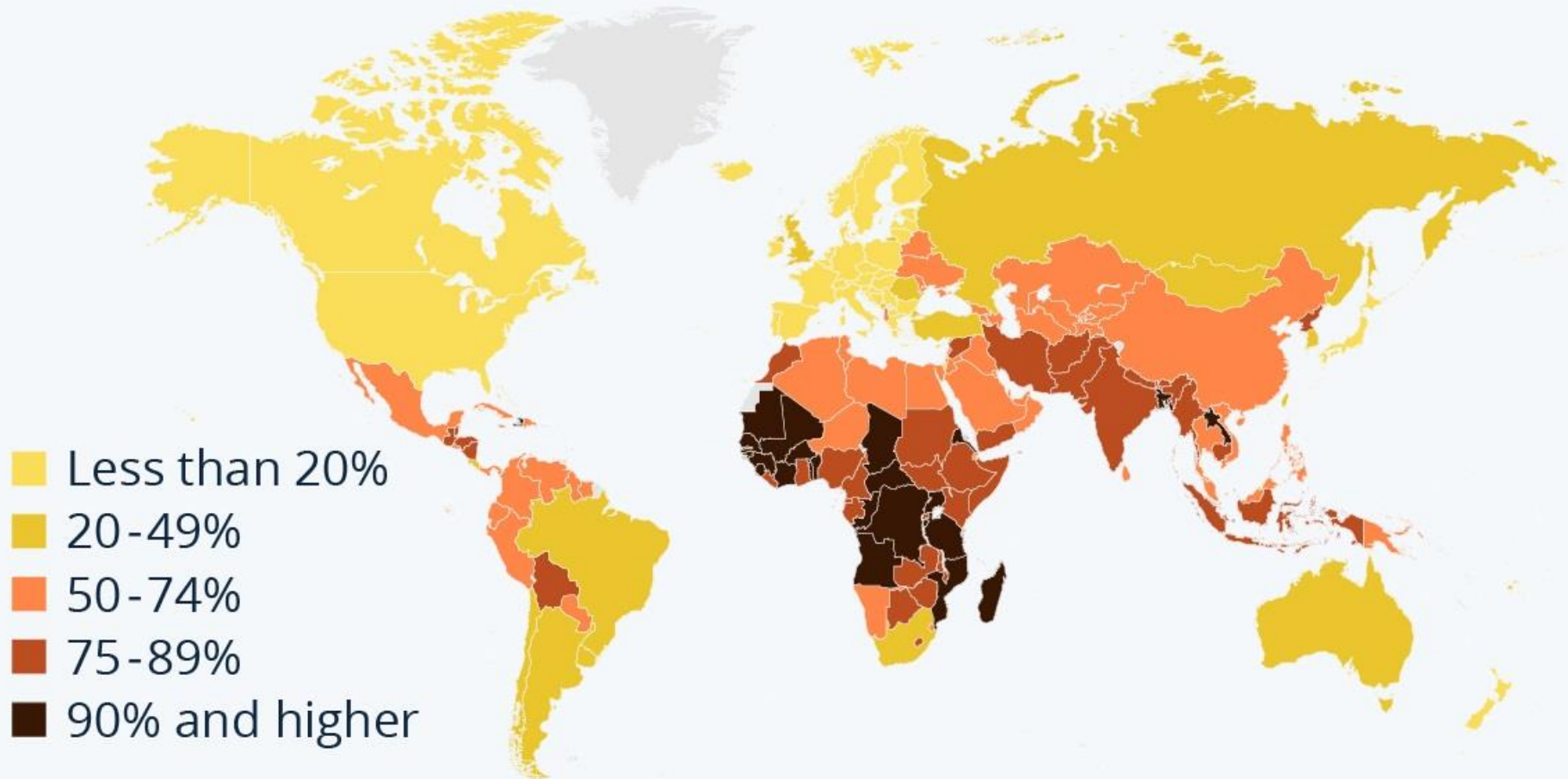
Ποσοστά απασχόλησης στην άτυπη οικονομία, 2016

- πηγή: ILO (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας)

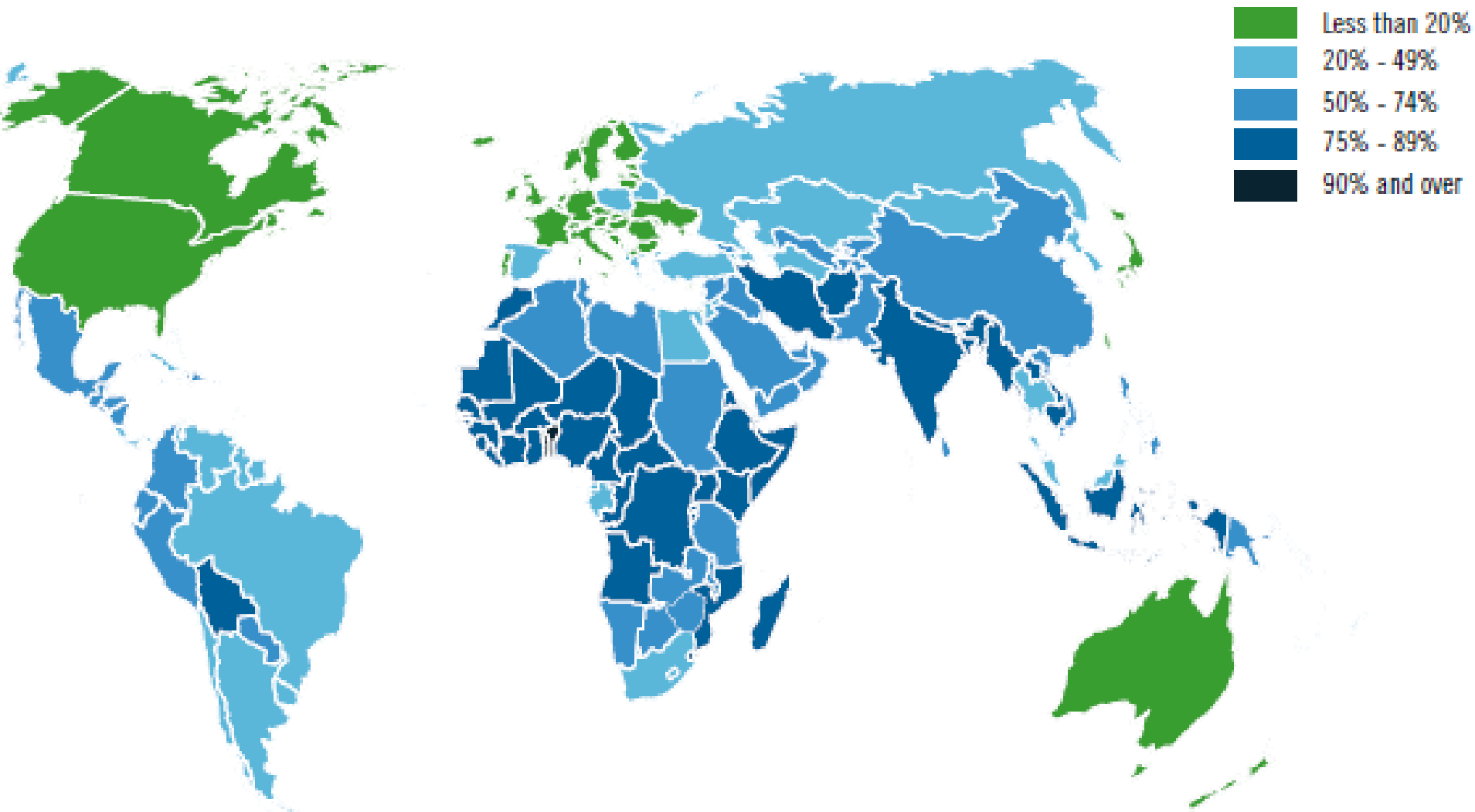
Αφρική	85,8 %
Αραβικές Χώρες	68,6 %
Ασία & Ειρηνικός	68,2 %
Αμερική	40,0 %
Ευρώπη & Κεντρική Ασία	25,1 %

1. Ποσοστά απασχόλησης στην άτυπη οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας, 2022
- πηγή: ILO

Share of informal employment in total employment, by country (in percent)*

2. Ποσοστά απασχόλησης στην άτυπη οικονομία,
μη συμπεριλαμβανομένης της γεωργίας, 2016
– πηγή: ILO

- Οι αναπτυσσόμενες χώρες που δεν διαφοροποιούν τις εξαγωγές τους – κυρίως με το να περνάνε από τις εξαγωγές βασικών προϊόντων και πρώτων υλών, που είναι ευαίσθητες στις διακυμάνσεις των τιμών, σε εξαγωγές ολοκληρωμένων προϊόντων – κινδυνεύουν να εγκλωβιστούν σε ένα μοντέλο εξειδίκευσης το οποίο τους αφήνει λίγες δυνατότητες **καινοτομίας** και αύξησης της **προστιθέμενης αξίας**.

- ...από την άλλη μεριά βέβαια, οι χώρες με υπερ-ανεπτυγμένη **Άτυπη Οικονομία** μπορούν να προσελκύουν συγκεκριμένες κατηγορίες από ξένα κεφάλαια, τα οποία συνδέονται με την ύπαρξη «ανεξάντλητων αποθεμάτων» φτηνού εργατικού δυναμικού.
- Ένας αριθμός από αναπτυσσόμενες χώρες έχουν κατά καιρούς επικαλεστεί το μεγάλο μέγεθος της Άτυπης Οικονομίας τους προκειμένου να παρακινήσουν διεθνείς επενδυτές στο να εκμεταλλευτούν τα φτηνά εργατικά κόστη.

Μπανγκλαντές - 2022

43% του ΑΕΠ

85% της απασχόλησης

- Σε ό,τι αφορά το εργατικό δυναμικό της Άτυπης Οικονομίας, αυτό ανακυκλώνεται και ανα-τροφοδοτείται και από την επίσημη οικονομία.
- Στις Αναπτυσσόμενες χώρες υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο, 10% περίπου των εργαζομένων χάνουν τη δουλειά τους. Καθώς κατά κανόνα απουσιάζει το Κοινωνικό Κράτος και δεν υπάρχουν επιδόματα ανεργίας, ένα σημαντικό ποσοστό εκείνων που χάνουν την (κανονική) εργασία τους εισέρχονται στην Άτυπη Οικονομία.
- (Βέβαια, πολύ σημαντικά είναι και τα ποσοστά εξόδου απασχολουμένων από την Άτυπη Οικονομία...)

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΑΕΠ, 2020

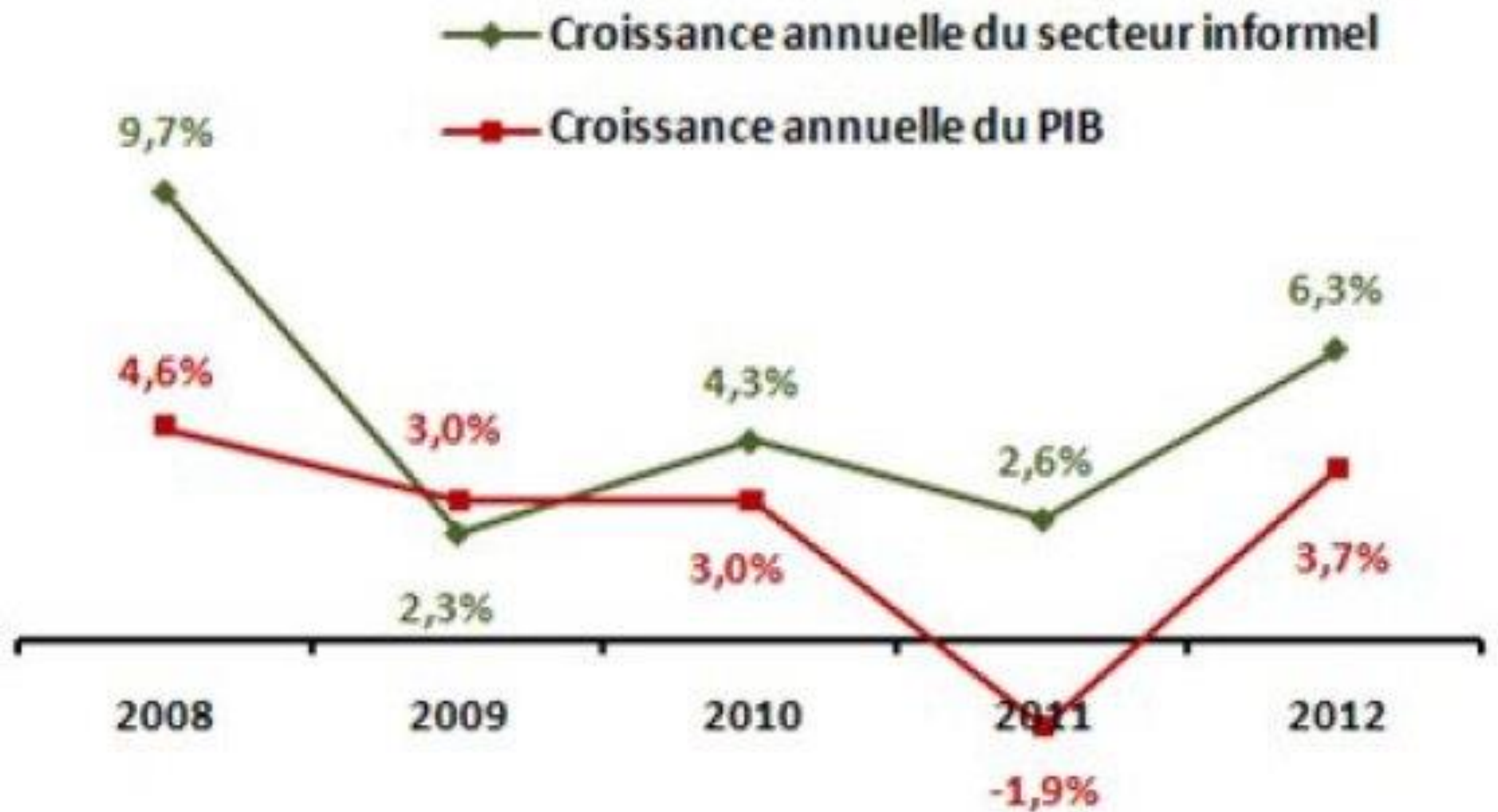
ΠΗΓΗ: D. B. Adhikari, 2020

	% ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΑΕΠ	% ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (πλην ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ) ΣΤΟ ΑΕΠ
• Υποσαχάρεια Αφρική	63,6 %	31,3 %
Βόρεια Αφρική	35,8 %	23,9 %
Ασία	30,2 %	14,2 %
Λατινική Αμερική	29,2 %	24 %
Οικονομίες μετάβασης	19,5 %	10,7 %

1. Η περίπτωση της ΤΥΝΗΣΙΑΣ

- 524.000 επιχειρήσεις σε ένα σύνολο 616.000 είναι παράνομες (85%).
  - Το κεφάλαιο των 524.000 παράνομων επιχειρήσεων υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 22 δισ. \$
  - Τα ακίνητα της Άτυπης Οικονομίας (κατοικίες, εμπορικά ακίνητα) αντιπροσωπεύουν μια αξία περίπου 93 δισ. \$
  - Το σύνολο δηλαδή των κεφαλαίων και των ακινήτων στις επιχειρήσεις της Άτυπης Οικονομίας φτάνει στα 115 δισ. \$ περίπου...
- (...Αυτό αντιστοιχεί σε 11 φορές την κεφαλαιοποιημένη αξία των επιχειρήσεων που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο της Τύνιδας...)

Joussour

ΤΥΝΗΣΙΑ : Ετήσιοι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ
και της Άτυπης Οικονομίας

ΤΥΝΗΣΙΑ

(1/4)

2...στην υποσαχάρεια Αφρική...

**ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΣΤΟ ΑΕΠ
ΜΕΡΙΚΩΝ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ**

ΠΗΓΗ : ΟΟΣΑ, 2008

	% ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΑΕΠ	% ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (πλην ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ) ΣΤΟ ΑΕΠ
ΜΠΕΝΙΝ	71,6 %	33,6 %
ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ	55,8 %	21,7 %
ΑΚΤΗ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ	43,4 %	24 %
ΓΟΥΪΝΕΑ ΜΠΙΣΑΟΥ	58,8 %	17,5 %
ΜΑΛΙ	61,6 %	24,2 %
ΝΙΓΗΡΑΣ	76,6 %	37 %
ΣΕΝΕΓΑΛΗ	51,5 %	35,1 %
ΤΟΓΚΟ	72,5 %	32,2 %

- **Άτυπη Οικονομία** στην Αφρική – ονομάζεται και **Λαϊκή Οικονομία**.
- Αποτελεί έναν τρόπο ζωής –και τρόπο επιβίωσης- των αστικών πληθυσμών, για τους οποίους εξασφαλίζει την ικανοποίηση όλων των βασικών αναγκών:
- **Διατροφή – κατοικία – ένδυση - κατάρτιση – υγεία – μετακίνηση**.
- Αφορά μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων :
- διατροφής (διανομή – ετοιμασία – εστίαση)
- προσωπικών υπηρεσιών *,
- υπηρεσιών επιδιόρθωσης,
- επαναχρησιμοποίησης-ανακύκλωσης

- Ανάπτυξη και μικρών βιοτεχνιών της **Άτυπης Οικονομίας**
  - - χρησιμοποιούν πρώτες ύλες που προέρχονται ταυτόχρονα από τοπική παραγωγή και από τον (επίσημο) βιομηχανικό τομέα
  - - χαρακτηρίζονται **υβριδικές τεχνολογίες**, καθώς δεν ανήκουν ούτε στις παραδοσιακές ούτε στις σύγχρονες...
- (Π.χ., στο Κονγκό, αμέτρητες μονάδες παραγωγής σαπουνιού, με καυστική σόδα που φέρνουν από την Κινσάσα και με έλαιο καρύδας που παράγεται επί τόπου...)

- Η μελέτη του ΟΟΣΑ για τις μεγάλες πόλεις των 8 χωρών της **UEMOA**, Κοτονού, Ουαγκαντούγκου, Αμπιτζάν, Μπαμακό, Νιαμεί, Ντακάρ και Λομέ, έδειξε ότι :

- τα $\frac{3}{4}$ των μονάδων της Άτυπης Οικονομίας απασχολούν ένα μόνο άτομο, ενώ
- μόλις το 7% πάνω από 3 άτομα.
- (Ο μέσος όρος ήταν μόλις 1,5 άτομα)

- Σε μια συστηματική κατηγοριοποίηση (ΟΟΣΑ, 2008*) :
- Άτυπη Οικονομία **Παραγωγής** (περιαστική γεωργία, επιπλοποιία ξύλου και μετάλλου, οικοδομή, κλπ)
- Άτυπη Οικονομία **Τέχνης** (κοσμηματοποιία, γλυπτική, υφαντουργία, κοπτική, κέντημα, δερμάτινα είδη, ζωγραφική κλπ)
- Άτυπη Οικονομία **Υπηρεσιών** (λαϊκή εστίαση, αστικές συγκοινωνίες, κόμμωση, ραπτική, επιδιορθώσεις, κλπ)
- Άτυπη Οικονομία **Ανταλλαγών** (διανομή, εμπόριο, συνάλλαγμα, κλπ)

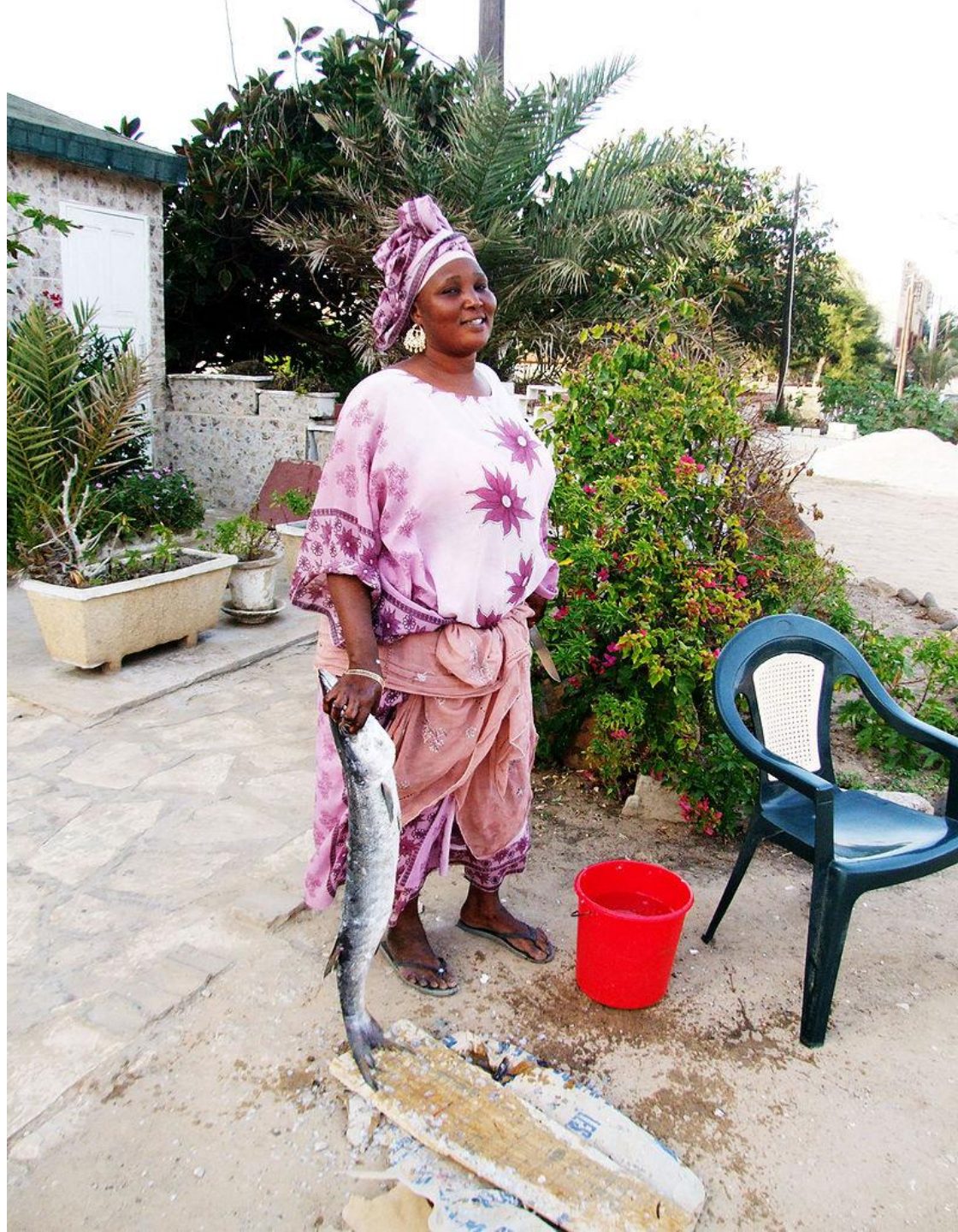
(*) OCDE, *Rapport Afrique de l'Ouest 2007-2008*

Mechke – Σενεγάλη:
πώληση ελαστικών στην άκρη του δρόμου

Yoff – Σενεγάλη
(βόρειο Ντακάρ)

Πώληση ψαριών
... κατ' οίκον

- Σύμφωνα με μελέτη του **ΟΟΣΑ**,
- 4 βασικές επιπτώσεις της Άτυπης Οικονομίας στις εμπορικές και μακρο-οικονομικές επιδόσεις μιας χώρας:
  - - τείνει να μειώσει τον βαθμό διαφοροποίησης των εξαγωγών
  - - περιορίζει το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων, και επομένως την παραγωγικότητα
  - - συμβάλλει στην διαιώνιση της φτώχειας, καθώς εμποδίζει την αναδιανομή των θέσεων απασχόλησης στην επίσημη οικονομία
  - - επιτρέπει ωστόσο την προσφορά ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών σε καλές τιμές, το οποίο επιτρέπει σε επιχειρήσεις της επίσημης οικονομίας να είναι πιο ανταγωνιστικές στις διεθνείς αγορές.

- Η **Άτυπη Οικονομία** αποτυπώνει ουσιαστικά την αντίσταση των κοινωνιών με χαμηλή παραγωγικότητα, απέναντι στις εξωτερικές απειλές.
- Σε έναν μεγάλο βαθμό, η ανάπτυξη της μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί και μια απάντηση στην πρόκληση της δημογραφικής αύξησης, δηλαδή της ζήτησης εργασίας, συχνά εις βάρος της συσσώρευσης κεφαλαίου.
- Σημαντικός ο ρόλος της στην Γυναικεία Απασχόληση, ιδιαίτερα στην υποσαχάρεια Αφρική

Οι πλέον παράνομες ή/και εγκληματικές
διεθνείς δραστηριότητες στην άτυπη
οικονομία...

Examples of common source and destination regions for illicit trade

- ΣΤΙΣ «ΠΑΡΥΦΕΣ» ΤΗΣ ΑΤΥΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ:

→ ΟΙ ΜΚΟ

→ κάποιες δεν έχουνε καμιά σχέση με την άτυπη οικονομία

→ κάποιες ανήκουν εξ ολοκλήρου σε αυτήν

→ οι περισσότερες έχουν ένα μέρος των δραστηριοτήτων στην άτυπη οικονομία

- **ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ**

- **Φιλανθρωπικές** (*Ερυθρός Σταυρός, Save the Children, Médecins Sans Frontières*)

- **Αναπτυξιακές** (*ActionAid*)

- **Προάσπισης** (*Amnesty International, Greenpeace, NED*)

- **Επιχειρησιακές** (*White Helmets, Aegean Boat*)

Αναρίθμητες τυπολογίες και αναρίθμητες ονομασίες...

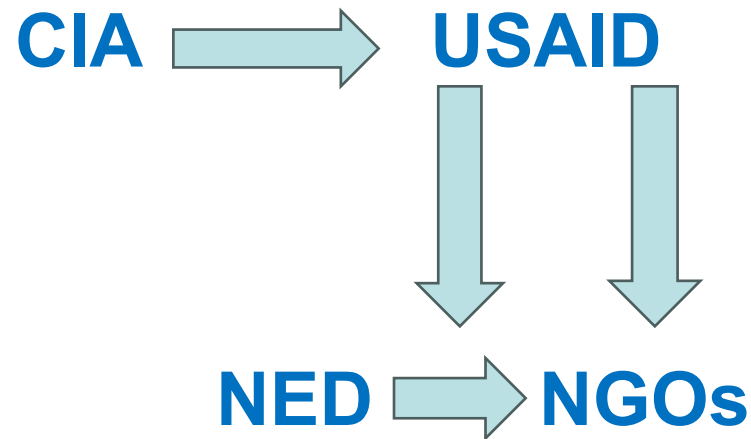
- **BINGO**: Business-friendly international NGO or Big international NGO
- **DONGO**: Donor-organized NGO
- **GONGO**: Government-organized non-governmental organization —
- (έχει συνήθως αρνητική έννοια, καθώς αναφέρεται σε ΜΚΟ που υποστηρίζονται από κυβερνήσεις και αποσκοπούν στο να υποστηρίξουν καταπιεστικά καθεστώτα στη διεθνή σκηνή)
- **MANGO**: Market advocacy NGO
- **PANGO**: Party NGO (έχουνε πολιτικό χαρακτήρα)
- **TANGO**: Technical assistance NGO

THE C.I.A. AND N.G.O.'S

For the moment, at least, the Central Intelligence Agency must be the most discussed and exposed covert operation in existence. As *worldview* noted editorially in its issue of September 1965, "in spite of the public attention the C.I.A. has received we can assume that, like the iceberg, the greater portion lies well below eye level." This is undoubtedly still true—and as it should be. The disclosures do, however, raise questions which will always trouble an open society: How extensive and powerful should covert operations be, and how can proper limitations be set? How can one assess the value of C.I.A. influence in, e.g., student organizations, and how can one assess the harm done when that influence is revealed?

These are central questions and deserve continuing thought and discussion. But the recent disclosures about the C.I.A. also point up serious problems that exist quite apart from the C.I.A. For example, many of the groups that are presently said to have received money from the C.I.A. actually accepted it from non-governmental organizations (N.G.O.'s) which acted as conduits. And this use of N.G.O.'s by the C.I.A. complicates a problem that was already growing more complex than any set of available responses: What is the proper role of non-governmental organizations in our society? And, if they are increasingly important—as they seem to be—how and by whom are they to be financed?

Since the term "non-governmental organization" is used in differing contexts, any initial definition will be, to some degree, arbitrary. A good working definition was offered by the Carnegie Corporation: the term "is arbitrarily limited to those organizations that have a private and nonprofit status but are *not* universities, colleges or schools, hospitals, fully endowed foundations, or religious missions. It includes scholarly, professional, educational, scientific, literary, and cultural associations; health, welfare, and community action agencies; non-university research institutes; agencies providing overseas technical assistance; defense advisory organizations; and agencies that have educational purposes but are not part of the formal educational system."

SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

Χάρτης των ΜΚΟ για διακινητές – Τα τουρκικά “Λευκά Κράνη” στη Λέσβο

14/05/2020

Αν η Deutsche Bank άνοιγε υποκατάστημα στα Ψαρά, δεν θα ήταν κάτι παράξενο; Ποιοι συνειρμοί, αλήθεια, θα δημιουργούνταν; Το γεγονός ότι ένας οργανισμός με ετήσιο προϋπολογισμό κοντά στα 4 δισ. δολάρια (περισσότερο από τα μισά προέρχονται από δωρεές ΗΠΑ 1.450.360.238 δολάρια, Γερμανία 476.918.668 δολάρια, ΕΕ 436.036.986 δολάρια – προϋπολογισμός 2017) ανοίγει “υποκαταστήματα” σε πέντε ακριτικά ελληνικά νησιά πρέπει να μας χαροποιήσει;

Moria White Helmets

8 Μαΐου στις 10:22 μ.μ. · 🌐

Today we started a new project **on our new land** which will host Moria Academy 🌟

Even with this, our team continue to do our other projects, keeping the land clean, and the grass short. We are Moria White Helmets, and we are at your service 🙏

r/UnitedNations • 1 mo. ago
Background_Winter_65

USAID cuts it's funding to White Helmets in Syria--the last line of defense for those abandoned by the world

I am subscribed to this organization email, here is what they said:

Dear friends,

We have just received devastating news. USAID, the US government agency responsible for providing humanitarian assistance worldwide, has terminated its funding for the White Helmets' life-saving work. Nearly one-fourth of our budget is now gone.

This is not just a crisis for Syria. Across the world, humanitarian organizations are facing similar funding cuts, leaving the most vulnerable at risk. But in Syria, the stakes could not be higher.

Make an emergency donation to ensure the continuation of our life-saving programs >> <https://action.whitehelmets.org/donate/web?t=3&akid=1089%2E1287%2EX1Jqsj>

Θέματα εργασιών

Ενδεικτικό Μέγεθος: 1.500 - 3.000 λέξεις

- 1- Άνιση ανάπτυξη στην ΕΕ (επιλογή μιας μελέτης περίπτωσης)
- 2- Κινεζική Οικονομία. Μια SWOT ανάλυση
- 3- Οι μεγάλες πετρελαϊκές εταιρείες
- 4- Η διατροφική ασφάλεια ως εργαλείο γεωοικονομικής ισχύος
- 5- Η γεωπολιτική των σιτηρών και η παγκόσμια διατροφική ασφάλεια
- 6- Η παραγωγή και το εμπόριο των λιπασμάτων στην παγκόσμια γεωοικονομία

- 7- Η Ρωσική Ομοσπονδία στον 21^ο αιώνα
- 8- Η Ινδική οικονομία στον 21^ο αιώνα
- 9- Οι συμφωνίες TTIP και CETA
- 10- Παγκόσμιοι κερδοσκόποι και εθνικές οικονομίες:
ο ρόλος του George Soros
- 11-“Black Wednesday”: Τα διδάγματα
- 12- Η COSCO και η ανάπτυξη των λιμενικών υποδομών
στην Ελλάδα

- 13- Η Κινεζική διείσδυση στην Αφρική (επιλογή μιας μελέτης περίπτωσης)
- 14- Nord Stream 1 – Nord Stream 2: Το ιστορικό και οι προοπτικές
- 15- Η Σινο-Ιαπωνική διαμάχη στη θάλασσα της Κίνας
- 16- Μεγάλες πλατφόρμες του e-shopping
- 17- Η κινηματογραφική βιομηχανία στις ΗΠΑ
- 18- ΜΚΟ και «οικονομία της φιλανθρωπίας»

- 19- Ιστορία του Concorde και ο διατλαντικός αεροπορικός ανταγωνισμός
- 20- Ρωσία και ο λεγόμενος «Αρκτικός Δρόμος του Μεταξιού»
- 21- Ενεργειακοί πόροι και θαλάσσιες ζώνες στην Ανατολική Μεσόγειο
- 22 – Τα “Choke Points” της παγκόσμιας Ναυτιλίας. Η περίπτωση των στενών του Ορμούζ
- 23 – Διεθνής ναυτιλία: Πλοία εμπορευματοκιβωτίων (container ships) και λιμένες εμπορευματοκιβωτίων (container ports)
- 24 – Αυτοκινητοβιομηχανία και ηλεκτροκίνηση: Τα όρια που θέτουν οι ορυκτοί πόροι του πλανήτη

25 – BRICS: Η διεύρυνση και οι προοπτικές

26 – “Belt and Road Initiative” - BRI: Ο σύγχρονος «Δρόμος του Μεταξιού»

27 – “India-Middle East-Europe Economic Corridor” - IMEC

28 – Το Διεθνές Αεροδρόμιο του Ντουμπάι και η συμβολή του στο εθνικό ΑΕΠ της χώρας

29 – Αραβική χερσόνησος: Ενεργειακοί πόροι, ενεργειακοί αγωγοί και γεωπολιτικοί ανταγωνισμοί

30 – Περίκλειστα κράτη: Το γεωοικονομικό τους μειονέκτημα και οι πρόνοιες στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας